

INGARS GUSĀNS

RTA Reģionālistikas zinātniskais institūts, Latvija

VĀRDFORMA *AVE BLACK METAL* MŪZIKAS TEKSTOS

Īss kopsavilkums

Vārdforma *ave* līdzās dažādām izpausmēm mākslas un kultūrvēstures formās ir sastopama arī metālmūzikas tekstos. Kā tekstu avots tiek izmantots elektroniskais resurss *Encyclopaedia Metallum*. Dziesmas, kas nosaukumā satur *ave* (*esi sveicināts/-a*), ir ļoti dažāda satura, ko pēc nosaukuma bieži vien nevar noteikt. Konkrētajā pētījumā tiek aplūkotas *black metal* dziesmas, kuru nosaukumā nav vārdformu *Satan/Lucifer*, meklējot atkāpes no tradicionālās šī mūzikas stila lirikas izpausmes – ļaunuma cildināšanas.

Atslēgvārdi: *ave*, metālmūzika, reliģija, nāve, ļaunums.

Vārdforma *ave* ir sastopama plašā mākslas un kultūrvēstures spektrā, piemēram, mākslas filmu nosaukumos *Ave Maria* (1953, 1999), Raiņa dzejoļu krājuma, kora un koncertzāles nosaukumā *Ave Sol* u. c. Konkrētā pētījumā objekts ir jau pieminētā vārdforma *ave*, tikai *black metal* stila mūzikā, pētījuma priekšmets – dziesmu teksti. Kādreiz varēja rasties šaubas par pieejamā materiāla daudzumu, bet mūsdienās, pateicoties informāciju tehnoloģijām, šī problēma ir gājusi mazumā, lai gan joprojām nav atrisināta, jo tagad apgūstamā materiāla izpēti apgrūtina pārāk daudzie resursi, kas prasa sava veida atlasīšanu. Ņemot vērā šo informācijas pārpilnību, tika izvēlēta biežāk apmeklētā un pasaulē par vienu no ietilpīgākajām uzskatāmā *Encyclopaedia Metallum*¹, kur ir iespēja aplūkot grupas gan pēc nosaukumiem, gan pēc valstīm, gan pēc metāla žanriem, gan pēc dziesmu nosaukumiem utt.

Pārskatot resursu, tika atrastas vairākas grupas ar vārdformu *ave* nosaukumā, piemēram, *Ave*, *Ave Fenix*, *Ave Maria*, *Ave Satanus*, *Ave Satanas* u. c. Ir daudz albumu nosaukumu, kuros ietilpst vārds *ave*, piemēram, *Ave Mors*, *Ave Satanas*, *Ave Imperator*, *Ave nocturna*, *Ave Maria* u. c. Tas tikai apliecina šīs vārdformas dzīvotspēju arī metālmūzikā.

Meklējot dziesmu tekstus, kā atslēgvārds tika izvēlēta forma *ave*. Ar šādu vārdu tika uzrādītas vairāk nekā 600 dziesmas, kuras lielākoties

pieder pie plaša laika spektra apmēram 30 gadu robežās un kuras izpildījušas dažādas grupas, kas spēlē, sākot ar instrumentālo metālu un beidzot ar vissmagākajiem metāla stiliem – *black metal* un *death metal*. Jāatzīmē vēl viena īpatnība, kas ir raksturīga šāda veida enciklopēdijām: 1) ne visām dziesmām ir pieejami teksti, jo tekstu iesniegšana lielākoties ir atkarīga no pašas grupas iniciatīvas, līdz ar to daudzi mākslinieki arī neiesniedz savu dziesmu liriku; 2) nav pieejama informācija par tik daudzām grupām kā minētajā *Encyclopaedia Metallum*, uz šo kategoriju attiecas šādas interneta vietnes: www.darklyrics.com, www.metallyrica.com, www.azlyrics.com u. c. Jautājums par metāla tekstu kvalitāti, popularitāti un izpēti ir sīkāk aplūkots pētījumā *Svētku koncepts smagajā metālmūzikā* (Gusāns 2016, 188–189).

Nevar noliegt, ka dziesmas teksta pētījumu var ietekmēt arī pati dziesma, tās melodija, struktūra un teksta izpildījuma maniere, ko analizē ar kognitīvās metodes palīdzību, bet šajā pētījumā tiek apskatīti tikai konkrēti dziesmu teksti angļu valodā, kuros ir sastopami arī latīņu valodas vārdi, ieskaitot jau pašu vārdformu *ave*. Tulkojot no latīņu valodas, *ave* nozīmē 'esi sveicināts!'. Šī forma savā tulkojumā nepieļauj īpašu interpretāciju, ja vien nav domāta vokatīva forma no *avus* (vectēvs) vai ablatīva locījums no *avis* (putns).

Tā kā atlase uzrādīja daudz dziesmu (vairāk nekā 600), tad, lai ierobežotu pētāmā materiāla apjomu, tika atlasīti teksti, kurus izpilda *black metal* grupas vai grupas, kas agrāk spēlējušas *black metal*, kas ir viens no *heavy metal* apakšžanriem². *Black metal* stila mūzikai raksturīgs kliegzošs, griezīgs vokāls, ārkārtīgi ātrs temps, 'tremolo' rifi, 'griezīga' ģitāras skaņa un vienkārša producēšana (Kahn-Harris 2007, 4). Kopumā saistībā ar *black metal* apakšžanru tika uzrādītās 153 dziesmas un instrumentāli skaņdarbi, kuru nosaukumā ir *ave*. Pētot tālāk, tika konstatēts, ka 112 skaņdarbiem vārdi nav pieejami. 18 dziesmas ir citās svešvalodās (krievu, vācu utt.), 10 dziesmu teksti nosaukumā satur vārdu *Satan* vai *Lucifer*. Tā kā *blekmetāls atrodas tematiskā opozīcijā kristietībai, vējšot savus skatienus nevis uz augšu, uz debesīm, bet uz pazemi* (Weinstein 2000, 54), tad šajā pētījumā netiek skatītas dziesmas, kuru virsrakstos ir *Satan* vai *Lucifer*, jo to var uztvert, kā tipisku tematiku *black metal* mūzikai, piemēram,

*Hail satan, full of might,
Our allegiance is with thee.*

*Cursed are they, the god adorers,
And cursed are the worshippers of the nazarene.
Ave satanas, ave satanas.*

*Esi slavēts, sātan, visuvarēnais,
Mūsu uzticība pieder tev.
Nolādēti ir tie dieva pielūdžēji,
Un nolādēti ir nācarieša pielūdžēji.
Esi sveicināts, sātan, esi sveicināts, sātan. (Acheron 1992, 6)³*

Vai arī

*In domine dei nostri Satanas
Luciferi excelci [pareizi latīņu valodā ir excelsi – I. G.]
I have taken your name path myself
In nomine dei nostri Satanas
Luciferi excelci
Commanding forces of the darkness*

*Mūsu dieva Sātana vārdā
Cildenā Lucifera [vārdā – I. G.]
Es pats esmu izvēlējies tava vārda ceļu
Mūsu dieva Sātana vārdā
Cildenā Lucifera [vārdā – I. G.]
Kas komandē tumsas spēkus. (Cerberum 2006, 5)*

No minētajiem piemēriem var gūt apstiprinājumu pētnieku atziņām, ka *no lirikas viedokļa daudzas black metal grupas ir bijušas nepārprotami saistītas ar sātānismu* (Kahn-Harris 2007, 38). Daudzas *black metal* grupas nenozīmē visas, tāpēc šajā pētījumā tiek skatītas atlikušās 13 dziesmas, kur vārdforma *ave* nosaukumā ir sastopama viena pati vai arī ar citiem vārdiem (izņemot *Satan*, *Lucifer*), tādējādi atklājot pētījuma novitāti: 1) latviešu valodā tiks apkopotas pētnieku atziņas par mazpētīto metāl-mūzikas liriku; 2) tiks apskatīti teksti, kuru tematika varētu būt neraksturīga *black metal* stilam.

Pētījumā tiek izmantoti mūzikas pētnieku Roberta Volsera (*Robert Walser*) un Dīnas Vainstainas (*Deena Weinstein*) fundamentālie pētījumi par *heavy metal* vēsturi un kultūru, kuru pirmiespiedumi tapuši pagājušā gadsimta pēdējā desmitgadē, kā arī daži šī gadsimta pirmajās desmitgadēs tapuši darbi, kas jau konkrētāk veltīti ekstremālajai mūzikai,

kas tikai veidojās pagājušā gadsimta 80.–90. gados. Tādējādi ir iegūstama informācija gan par metālmūzikas izveidošanos, gan par konkrēta stila mūziku un liriku, atstājot vietu arī pētījuma autora atziņām. Tā kā tiek aplūkotas tikai 13 dziesmas, tad arī secinājumi nevar tikt attiecināti uz visu *black metal* mūzikas liriku, bet jebkurā gadījumā tieši atsevišķi teksti var atklāt marginālus gadījumus, rādot grupu vēlmi izcelties, atšķirties tik lielajā mūzikas laukā vai arī realizēt savus muzikāli literāros mērķus.

Tāad *ekstrēmais metāls* [t. sk. blekmetāls – I. G.] *var izraisīt negatīvu reakciju, jo tā lirika bieži ir mizantropiska, mizogēniska, varmācīga, antireliģiska vai neofašistiska* (Allett 2013, 167). Arī skatoties pēc zinātnieces Dīnas Vainstainas iedalījuma⁴, lielākā daļa *black metal* tekstu pieder pie haosa lirikas, ko var uztvert kā *metafizisku sacelšanās aktu pret pietāti un normālās sabiedrības banalitāti* (Weinstein 2000, 39).

Kā atbilstošas šiem raksturojumiem ir minamas šādas dziesmas: *Ave Obscuritas Incarna*, *Ave Mysteriis*, *Ave Mortii*, *Ave Mors*.

Piemēram, grupai *Mysteriis* ir dziesma *Ave Mysteriis* (iespējamais tulkojums – *Esi sveicināts mistērijās!*⁵), kurai ir divas daļas, kas ierakstītas katra savā albumā. Mistērijas asociējas ar slepeniem rituāliem Senajā Grieķijā, cerot uz citu ceļu pēc nāves (AkadTerm). Šajās dziesmās mistēriju galarezultāts ir diezgan skaidri noprotams. Pirmajā daļā tas ir ļaunuma kā glābēja sagaidīšana: *Waiting for the horned legions / To glorify his eminence. / Gaidot ragainus leģionus / Lai cildinātu viņa eminenci* (*Mysteriis* 1999, 1). Neskaitot vairāku citu šumeru un babiloniešu dievu (*Nergal*, *Nanna*, *Tiamat* u. c.) pieminēšanu, atsevišķās uzrunas formās tiek jaukta kristietība un sātanisms, un tā pati šumeru mitoloģija: *Supreme evil! Oh! Anu my Lord / Augstākais ļaunums! Ak! Anu, mans pavēlniek! Anu parasti tiek uztverts kā debesu dievs šumeru mitoloģijā. Konkrētajā dziesmā tam tiek piešķirta negatīva konotācija:*

*I pray, my lord of disease
Amen! Black God!
[...] Oh! Sacred Satan!
[...] My real God*

*Es lūdzoj, mans netikumu pavēlniek!
Āmen! Melnais Dievs!
[...] Ak, svētais Sātans!
[...] Mans patiesais Dievs! (*Mysteriis* 1999, 1)*

Tas viss rada eklektisma iespaidu, jo Dievs tiek piesaukts dažādos vārdos. Savukārt to var saistīt ar antīkajām himnām raksturīgo iezīmi – augstākā spēka uzmanības pievēršanai saukt to vairākos vārdos (Taho-Godi 1988, 12), lai tas neizvairītos no sadzirdēšanas un izteiktā lūguma. Tikai lūgums šajā dziesmā neizskan, bet liriskas Es⁶ svarīga varētu būt pati šī ļaunuma apzināšana, sajušana.

Dziesmas otrā daļa ir iznākusi pēc daudziem gadiem (2012), un tajā antikristietības atmosfēra ir jūtama, zaimojoši aprakstot tēlu pie krusta, risinoties rituālam, kas apliecina Ļaunuma sagaidīšanu un aicināšanu uz darbiem:

*The fire can be felt
The smoke drowns the concepts
Evil manifests itself in excellence
Rising from the limbus
For the mass of fools
Destroy everything
Now in pure sadism*

*Uguns ir jūtama
Dūmi noslīcina visas idejas
Ļaunums izrādās pārkūmā
Celdamies no šķīstītavas
Muļķu pūlim
Iznīcini tagad visu
Tīrā sadismā (Mysteriis 2012, 4)*

Uzskati, kas mudina cilvēkus dziedāt šādus vārdus, ir diezgan viegli izskaidrojami, viens no iemesliem – tā ir opozīcija kristietībai. Metāla pētnieks Kīts Kāns-Harris (Keith Kahn-Harris) uzskata, ka *Dažiem kristietība izraisa naidīgas jūtas, jo tā asociējas ar korupciju un liekulīgām baznīcām... Ekstrēmāis metāls ir daļa no tā, ko Linna Šofīlda Klārka (Lynn Schofield Clark) sauc par "evanģēlisma tumšo pusi", kurā iemiesojas kristietības dziļākās bailes* (K. Kahn-Harris 2007, 40).

Dažu metāla tekstu izpratni sarežģī neskaidras vārdformas, piemēram, grupas *Dysangelium* dziesma *Ave Obscuritas Incarna*. Nosaukums ir grūti tulkojams, jo forma *Incarna* latīņu valodā, pat ja pastāv, ir pavēles forma, kas šajā gadījumā neder, jo vārdu savienojumā jau ir viena pavēles forma – *ave*. Tā kā *Incarna* ir novietots aiz lietvārda, tad tas varētu būt domāts kā īpašības vārds vai divdabībs, kas ir nepareizi izveidots, vai

arī kāda arhaiska forma (jo diez vai okultisma un sātanisma piekritēji savā tekstā izmantos komiksu tēlu – garu *Inkarnu* (Incarna (cWOD))). Iespējams, ka tā ir pašu mūziķu atrasta vai veidota forma no *incarnāri – iemiesoties*, tādējādi dziesmas nosaukumu varētu tulkot kā *Esi sveicināta, iemiesojusies tumsā!*. Dziesmu teksta izpratni apgrūtina arī personu maiņas lirikā. Teksta autors sāk ar pirmo personu – lirikas Es pozicionē sevi kā radītāju: *I gave birth into the darkness of Null / Es radīju tukšuma tumsā*. Turpinājumā notiek klausītāja iesaiste: *Inside you dwell what you neglect since birth, a thought of absolute blasphemy / Tevī mīt tas, ko tu noliedz kopš dzimšanas, doma par absolūtu zaimošanu*. Pavēles formas liek vēl dzīvāk izjust aprakstīto atmosfēru:

*Walk among us into the unlight of His grace, as disciples of a reborn darkness.
Follow to where you've never gone before.
Follow to what you never thought before.*

*Pastaigājieties starp mums Viņa labvēlības gaismā kā atdzimušās tumsas sekotāji,
Sekojiet tur, kur nekad neesat bijuši,
Sekojiet tam, par ko nekad nebijāt domājuši. (Dysangelium 2014, 8)*

Tālāk notiek atgriešanās pie lirikas Es kā radītāja un izskan sveiciens savam produktam: *Ave Obscuritas Incarna, Illuminatio Mea – Esi sveicināta, iemiesojusies tumsa, mana gaisma!* Bet dziesma beidzas atkal ar pavēles formām sekotājiem: *praise the arrival of your lord and master, enlighten your spirit, darken your soul. / He comes from the inside. / Cildini sava kunga un pavēlnieka ierašanos, izgaismo savu garu, aptumšo savu dvēseli. / Viņš nāk no iekšienes*.

Attiecībā uz šāda veida tekstiem var arī piekrist pētnieku atziņai, ka *blekmetāls bieži vien tiek uzverts kā zināms rituālais personīgās pārveidošanās vidutājs* (Kahn-Harris 2007, 38).

Divu dziesmu nosaukumos parādās saistība ar nāvi. Arī šāda tematika ir saistāma ar *blekmetālu*. Piemēram, grupas *Sargatanas* dziesmā *Ave mors – esi sveicināta nāve* lirikas Es atkal ir vienskaitļa pirmajā personā – es esmu nāve. Un tā tiek raksturota kā varena:

*Kneel before me
By my name shall be proclaimed
And built powerful monuments
Of impious victories.*

*Krītiet ceļos manā priekšā,
Manā vārdā tiks sludināti
un celti vareni pieminekļi
Bezdievīgām uzvarām.* (Sargatanas 2001, 5)

Bet galvenais – kā postoša:

*I am destroyer, the apocalypses and my legacy is the Armageddon.
Es esmu iznīcinātāja, apokalipse, un mans mantojums ir Armagedons.*

Tātad haosa radītāja, ko aplicina arī pētniece D. Vainstaina: *kopš kārtība nozīmē attiecības starp lietām, nāve ir maksimālākais haoss* (Weinstein 2000, 42).

Grupas *Secrets She Kept* dziesmā *Ave mortii* nedaudz mulsina nosaukums, jo *mortii* ir saistāms ar nāvi (no latīņu vārda *mors, mortis*), bet konkrētā forma ir neskaidra. Par teksta saistību ar nāvi liecina arī tālākais trīsdaļīgais iedalījums ar angļu nosaukumiem: *III. To death, embraced – Līdz nāvei, apskauti, II. A bid farewell – Atvadas, I. Not worth living – Nav dzīvot vērts.*

Arī dziesmas teksts aplicina, ka dziesmas nosaukums ir domāts – *Esi sveicināta, nāve, turklāt sacerējumam ir apgriezta secība, ko aplicina ne tikai daļu nosaukumu numurējums, bet arī teksts, kas iesākas ar frāzi I have died today – Es nomiru šodien.* Savukārt otrā daļa tikai liecina par nāves tuvošanos: *I sit and fade away / Cold and alone / I fade away. / Es sēžu un izgaistu / Auksts un – vientuļš / Es izgaistu* (*Secrets She Kept* 2005, 6). Tikko aplūkotais teksts pat vairāk būtu raksturīgs *gothic* vai *doom* metālam, šāda stila grupas koncentrējās uz *mirstības un pagrimuma neizbēgamību* (Kahn-Harris 2007, 36). Savukārt dziesmas pirmajai daļai teksta nav, bet jau pats daļas nosaukums *Not worth living* (*Nav vērts dzīvot*) var vedināt uz domu arī par to, ka nāve ir neizbēgama. Tādējādi līdzās izteiktām sātanisma izpausmēm tekstos parādās arī bezcerība, nolemtība, kas atklājas arī pavisam isā grupas *Vesen* tekstā – *Ave Nihil – Esi sveicināts, Nekas! I expect the sun to die soon / Something's wrong / Is this the afterglow? / Es sagaidu, ka saule drīz mirs / Kaut kas nav kārtībā / Vai tā ir vakarblāzma?* (*Vesen* 2011, 11) Šajā gadījumā jautājums ir tas, kas vēl pieļauj kādu cerību.

Stereotipus par metālirikas vispārēju primitivismu lauž atsevišķas grupas. Te noteikti var minēt grupas *Sleeping Majesty* dziesmu *Ave Shemhazazel – Esi sveicināts, Shemhazazel!*¹⁷ Vārdu autors ir Mikael Hols (*Mikael Hall*), mūziķis–vēsturnieks, kas aizstāvējis disertāciju par seno

zviedru ticību dabas spēkiem un dēmoniēm (*Sleeping Majesty*). Savukārt savā albumā *Serpens Callidus – the bloodline of fallen angels* (Viltīgā čūska – kritušo eņģeļu ciltskoks) mūziķis izvērs informatīvu stāstījumu par kritušajiem eņģeļiem. Konkrētajā dziesmā tiek uzskaitītas vairāku eņģeļu funkcijas, piemēram:

*Teach me Thy knowledge of clouds, Oh Ezeqeel
The signs of the earth from Araqiel
The signs of the sun from Shamsiel
And the course of the moon from Sariel*

*Māci man Tavas zināšanas par mākoņiem, ak, Ezeqeel⁸
Zemes zīmes [nāk – I. G.] no Araqiel
Saules zīmes no Shamsiel
Un mēness kurss no Sariel. (Sleeping Majesty 2006, 4)*

Savukārt vārds *Shemhazazel* nav atrodams, iespējams, tā ir kādreiz hellēnisma literatūrā aizsākusies elitārisma izpaušme – izmantot kādu senu, mazpazīstamu, retu formu. No teksta ir tikai noprotamas šī eņģeļa funkcijas – *Teach me thy alchemies and spells, Ave Shemhazazel!* – *Māci man savas alkīmijas un burvestības, esi sveicināts, Shemhazazel!*

Līdzīga ir arī ar grupas *Dargonomet* dziesma *Ave Incanus!*. Ja pamatā ir latīņu valodas vārds *incanus*, tad precīzāk būtu *Ave, Incane! Esi sveicināts, sirmais!*. *Incanus* izpratne ir neskaidra. No teksta var secināt, ka tas ir varens, kosmisks spēka iemiesojums, iespējams, pat iznīcinošs, jo:

*Who was above, he will be trampling
All heroes and the foes will be forgotten
I'm feeling alignment of planets
I'm calling up the names Ave Incanus!
Came down from distant stars!
I'm waiting for you thousands of years*

*Kurš bija augšā, tiks samīdīts,
Visi varoņi un ienaidnieki tiks aizmirsti.
Es nojaušu planētu parādi,
Es saucu vārdus Esi sveicināts, Sirmais!
Viņš nolaidās no tālajām zvaigznēm,
Es tevi gaidu gadu tūkstošus. (Dargonomet 2013, 7)*

Tekstā parādās arī tāda uzruna kā *Athatoth*, par kuras nozīmi nav skaidrības, tāpēc teksta izpratne ir apgrūtināta. Tādējādi, līdzīgi kā hellēnisma literatūrā veidojas situācija, ka teksti ir tik sarežģīti, ka tos nevar saprast bez speciāliem paskaidrojumiem, vēl jāņem vērā fakts, ka vairākiem tekstu autoriem angļu valoda nav dzimtā valoda un līdz ar to rodas gan kļūdas, sacerot tekstus, gan neuzmanības neprecizitātes, ievietojot dziesmu liriku šajā enciklopēdijā.

Dažreiz kāda grupa, iespējams, apzināti rada maldinošas izjūtas ar dziesmas nosaukumu. Piemēram, klausītājs domā, ka grupas *Corpus Christi*⁹ dziesma ar nosaukumu *Ave Domini – Esi sveicināts, kungs!* varētu būt vērsta uz reliģiski pozitīvu gaisotni. Protams, ir jāpievērš uzmanība arī tam, ka vārdforma *Domini* nav gramatiski atbilstoša uzrunai [pareizi būtu *domine* – I. G.], bet tā nav pirmā reize, kad gramatikas jautājumi ir atstāti novārtā, jo galvenais bieži vien ir skanējums, sakralitātes radīšana, izmantojot latīņu valodu. Dziesmas sākums vēl ir cerību sniedzošs: *Forever his name is truth / Rising to the stars he prevails – Mūžīgi viņa vārds ir taisnība / Paceldamies līdz zvaigznēm, viņš dominē*. Bet turpinājumā teksts atbilst klasiskajiem *black metal* paraugiem:

*Crushing their minds with fear
“His” honour is sin.
Satan lord take my soul!
Ave domini Satanas!*

*Satriekdams viņu prātus ar bailēm,
Viņa pagodinājums ir grēks.
Kungs, Sātan, ņem manu dvēseli!
Esi sveicināts, kungs, Sātan! (Corpus Christi 2000, 7)*

Dziesmas beigās tiek izmantots viens no metālistu iecienītiem paņēmiem, ar kuru vai nu tiek pilnīgi noņemta no sevis atbildība par to, kas ir teikts, vai arī *haoss zaudē lielu daļu savas nopietnības, kad viņa tēli un retorika kļūst par spēles gadījumiem* (Weinstein 2000, 42). Tā arī aplūkojamās dziesmas beigās, neskatoties uz izteikumiem *I have given my soul to Satan lord – Es esmu atdevis manu dvēseli Sātanam*, lirikas Es paziņo: *I will suffer the pain for this is the game – es cietīšu sāpes, jo šī ir spēle*.

Grupas *Karne* dziesmas *Ave, patria, morituri te salutant (Esi sveicināta, dzimtene, nāvei nolemtie tevi sveicina)* nosaukums atsaucas uz izteikumu latīņu valodā *Ave, imperator, morituri te salutant*¹⁰, kas lielai daļai

sabiedrības ir zināms. Šis dzejojums sniedz informāciju par kareivjiem un to atgriešanos dzimtenē un ir piesātināts ar informāciju par saspringto situāciju:

*In a rain of stell and stars of terror [...]
 Dark waves cover the corpses of wretched [...]
 Faces still streaming with blood and terror [...]
 These fleshed which run, fly, fall for days and days...*

*Tērauda lietū un terora zvaigznēs [...]
 Tumši viļņi pārklāj nelaimīgo liķus [...]
 Sejas joprojām mirkst asinīs un terorā [...]
 Šie ķermeņi, kas visu laiku skrien, lido, krīt... (Karne 2017, 6)*

Tas nesniedz nekādu konkrētu nojausmu par laiku, kad tas norisinās, jo tiek pieminēti gan *scraps of bark – kuģa metāllūžņi*, kas dodas bangojošā melnā jūrā, gan *din of hellish detonations? – ellīšķīgu sprādzienu troksnis*, gan *ballet of lights and tortures – gaismu balets un spīdzināšanas*, vairāk pat liekas, ka tā varētu būt nākotne, jo dziesma beidzas ar neskaidra *zaļa stikla* pieminēšanu un skumju atziņu:

*[...] green glass dresses the injuries of earth and bones
 Where hundred of souls wander on a desert shaped of impacts*

*[...] zaļš stikls pārsedz zemes un kaulu brūces,
 kur simtiem dvēseļu klejo seku veidotajā tuksnesī. (Karne 2017, 6)*

Tas tikai kārtējo reizi apliecina, ka *eskstrēmais metāls nepiedāvā nekādas cerības vai glābšanas iespējas* (Kahn-Harris 2007, 36). Taču vienmēr sastopami gadījumi, kad ir atkāpes no pierastā, tradicionālā, piemēram, grupas *Wisdom* dziesma *Ave Kadath – Esī sveicnāta, Kadata!* Tā ir apliecinājums, ka arī *H. P. Lavkrafta [...] stāsti daudziem uz ekstrēmās metāla skatuves ir nodrošinājuši iedvesmu* (Kahn-Harris 2007, 41). Kadata ir *noslēpumainā saulrieta pilsēta stāstā ‘Nezināmās Kadatas teiksmainie meklējumi’ [...], kuru bezcerīgi meklē un tā arī nesasniedz stāsta varonis Kārters* (Simsone 2015, 83). Savukārt saistībā ar dziesmas tekstu var teikt, ka notiek atkāpe no *H. Lavkrafta stāsta*, jo lirikas *Es sevi pozicionē šādi*:

*I have found your kingdom
 I’ve fulfilled it all...*

Kadath!
Voices from beyond
Black door of stone
Gods upon me all
Speak my name aloud!

Es atradu tavu karalisti,
Es visu izpildīju...
Kadata!
Balsis aiz
Melnām akmens durvīm,
Visi dievi pār mani,
Sakiet manu vārdu skaļi!

Iespējams, ka lirikas *Es* ir šeit vārdā neminētais varonis *Kārters*, kas pieprasa cieņu par grūtā mērķa sasniegšanu, tādējādi tiek piedāvāts slavenā darba interpretējums, kas var būt interesants *H. Lavkrafta* daiļrades piekritējiem.

No visām 13 dziesmām tikai vienai nosaukumu veido viens pats vārds *ave*. Tā ir grupa *Samael* ar dziesmu *Ave*, kur jau pats lirikas sākums pauž labu atziņu, ka *Past is the fuel we'll burn to go on – Paģātne ir degviela, ko mēs sadedzināsim, lai ietu tālāk*. Turpinājumā ir diezgan veiksmīgi izmantoti latīņu teicieni:

Ave! Gloria! With you all around the world.
Ave! Fortuna! The gold is calling for gold.

Esi sveicināta! Slava! Ar tevi visā pasaulē.
Esi sveicināta! Veiksme! Zelts sauc zeltu.

Tas varētu apliecināt, ka slava un veiksmē ir lietas, kuras, pēc teksta autora domām, ir nepieciešamas dzīvei un pēc kurām ir jātiecas. Ņemot vērā, ka šī grupa savos pirmsākumos spēlēja izteiktu *black metal*, bet laika gaitā mainīja savu stilu uz mazāk ekstrēmu, tad arī ir mainījušies teksti, kas šajā gadījumā vairāk pauž *heavy metal* mūzikai raksturīgu noskaņu ar dionīsiska teksta palīdzību¹¹ un aicina attīstīties un pašrealizēties:

Isn't more a bit less on a different scale
Add a step to the top and the top you've known
Will come the bottom of a brand new stair
Now marching on...

*Vai lielāks nekļūst mazāks citā mērogā?
 Sper soli uz augšu, un tas, ko tu uzskatīji par vīrsotni,
 Kļūs par pilnīgi jauno kāpņu sākumu,
 Kas ved tālāk... (Samael 2007, 9)*

Savukārt nauda ir tikai līdzeklis mērķa sasniegšanai: *Money's magnet diamonds and platinum / Paving our roads and cementing the chinks – Naudas magnēts – dimanti un platīns / Sedz mūsu ceļus un cementē plaisas.* Šāda veida teksti un jau aplūkoti dziesmu teksti ir pretrunā ar socioloģes D. Vainstainas rakstīto, ka *daudzi fani un kritiķi piekristu, ka heavy metal mūzikā lirikas vārdi ir mazāk būtiski nekā to skanējums* (Wanstein 2000, 26). Tas, pēc autora domām, varētu būt atkarīgs no katras konkrētas grupas.

Uz kopējā fona ir atzīmējama grupas *Imperium Dekadenz* dziesma *Ave Danuvi!* – *Esi Sveicināta, Donava!*, kas izceļas ar poētisku noskaņu:

*Danubius rages through the land
 Cutting the earth with its mighty hand
 Digging mountains across the face of time
 Revealing a land that is intertwined*

*Donava plosās cauri zemei
 Griezdama zemi ar savu vareno roku
 Uzrakdama kalnus cauri laika sejai
 Atklādama zemi, kas ir sasaistīta (Imperium Dekadenz 2013, 4)*

Izrādās, ka dziesmas teksta autors ir veiksmīgi izmantojis cita dzejnieka – L. T. Pedžeta (*L. T. Padgett*¹²) – dzejoļa rindas, nomainot tikai vienu vārdu, *the river* aizvietojot ar *Danubius*, kas ir antīko laiku apzīmējums Donavai. Veiksmīgi ir izveidota vokatīva forma (*Danuvi!*), ko papildina vēl viena pareiza latīņu valodas frāze – *viam nobis monstras – tu rādi mums ceļu*. Kopumā ir uzsvērts straumes dabiskais spēks un upes sava veida galvenais uzdevums – nogādāšana līdz mērķim – šajā gadījumā tas varētu būt mājas:

*As I walk through vales and fields
 Your silver stream leads my way*

*Kad es eju caur ielejām un laukiem
 Tava sudraba straume rāda man ceļu (Imperium Dekadenz 2013, 4)*

Šāda veida teksti ļauj piekrist atziņai, ka *metāla tekstos nav nekā bezrūpīga* (Weinstein 2000, 35), tikai jāņem vērā, ka vienmēr ir atkāpes un bieži vien pat vairākas.

Aplūkojot *black metal* dziesmu tematiku, kuras savā nosaukumā satur vārdformu *ave*, bet neietver vārdus *Satan/Lucifer*, jāatzīst, ka tā ir diezgan plaša. Analizētās 13 dziesmas turpina tradicionālo ekstrēmā metāla tematiku, kas saistīta ar sātānismu un ļaunuma slavināšanu (*Ave Mysteriis*, *Ave Domini* u. c.), tāpat tiek apdzējota arī nāve (*Ave Mors*, *Ave Mortii*), kura ir gan neizbēgama, gan arī postoša. Sava vieta blekmetāla dziesmās ir arī H. Lavkrafta daiļrades radītai inspirācijai (*Ave Kadath*). Zināms elitārisms tiek atklāts dziesmās, kur tiek apdziedāti kritušie eņģeļi (*Ave Shemhazazel*) vai kosmiskie tēli/spēki (*Ave Incanus*). Tas izpaužas, uzskaitot nezināmus/mazpazīstamus tēlus vai arī izmantojot arhaiskas formas, kas bez paskaidrojumiem nav saprotamas, tomēr arī šie tēli nes posta un nolemības iezīmes.

Līdzās tradicionāliem tekstiem ir sastopami arī margināli gadījumi ar neitrālu vai pozitīvu konotāciju, piemēram, dziesma *Ave!*, kas aicina uz attīstību, vai darbs *Ave Danuwi!*, kas poētiski apdzied Donavu. Šādu tematiku var skaidrot ar to, ka pirmajā gadījumā grupa ir mainījusi stilu un atkāpusies no *black metal* spēlēšanas, savukārt otrajā gadījumā grupa izmanto dzejnieka tekstu, pielāgojot to savam muzikāli literārajam mērķim. Tādējādi atkāpes no tradicionālās *black metal* tematikas ir sastopamas, bet tās nav stipri izteiktas, tomēr tieši šādi gadījumi liecina par labu blekmetāla grupas *Wolves in the Throne Room* dalībnieka izteikumam: *Dziļas ciešanas blekmetālā ir saistītas ar to, ka mēs nevaram atgriezties mītiskajā, pastorālajā pasaulē, pēc kuras mēs alkstam dziļā zemapziņas līmenī.* (Scott 2013, 239)

ATSAUCES

- ¹ Encyclopaedia Metallum. Pieejams: www.metal-archives.com [skatīts 03.01.2016.]
- ² Jautājums par to, vai *black metal*, *death metal* u. c. ir žanri vai apakšžanri, ir sarežģīts un diskutabls. Piemēram, viens no nozīmīgākajiem *heavy metal* pētniekiem Roberts Volsers tos sauc par stiliem (Walser 1993, 14–15). Dīna Vainstaina raksta par apakšžanriem (Weinstein 2000, 52). Savukārt jaunākos pētījumos jau katrs no daudzajiem *heavy metal* stiliem tiek apzīmēts kā žanrs (Kahn-Harris 2007, 2–5). Un tas arī ir saprotams, jo kādreiz tās bija dažas grupas, kas spēlēja t. s. apakšžanros, bet mūsdienās principā katram šādam apakšžanram [stilam – I. G.] ir sava plaša auditorija un pastāvēšanas telpa, un mediju atbalsts, kas ļauj to uztvert kā atsevišķu žanru. Ja katru no daudzajiem mūzikas stiliem uztver kā žanru, tad veidojas ļoti liela žanru sazaršanās, bet, tā kā ne vienmēr

žanru robežas ir strikti novelkamas un mūsdienās ir izteikta žanru sajaukšanās, tad šajā pētījumā, piemēram, *black, death metal* stila mūzika tiks apzīmēta ar *apakšžanra* vai *stila* nosaukumu.

³ Iekavās grupas nosaukums, albuma izdošanas gads un dziesmas numurs.

⁴ Runājot par metāla liriku, socioloģijas profesore Dīna Vainstaina uzskata, ka metālmūzikas dziesmu tekstus var iedalīt divās daļās: dionīsiskā un haotiskā lirika. *Dionīsiskā pieredze cildina dzīves vitālos spēkus ar dažādu ekstāzes formu palīdzību. Šī lirika ietver nešķīsto trīsvienību – sekss, narkotikas un rokenrols. Savukārt haosa diskurss metālmūzikas lirikā izrāda interesi par nekārtību, konfliktu, opozīciju un pretrunām* (Weinstein 2000, 35).

⁵ Neskatoties uz to, ka nav prievārda *in*, dziesmas nosaukumu varētu tulkot – *Esi sveicināts mistērijās!*

⁶ Autors pētījumā jēdziena “liriskais es” vietā izmanto “lirikas es”, jo vārdam “lirisks” piemīt noteikta nozīmes konotācija, kas bieži ir grūti savienojama ar pilnīgi pretējām noskaņām, izjūtām, ko pauž un atklāj lirikas es metālmūzikas tekstos.

⁷ Šo vārdu pareizrakstību nav izdevies pārbaudīt latviski, tāpēc ir atstāts oriģinālteksta pieraksts.

⁸ Šo vārdu pareizrakstību nav izdevies pārbaudīt latviski, tāpēc ir atstāts oriģinālteksta pieraksts.

⁹ *Corpus Christi* – gramatiski pareizi vajadzētu būt *Christi*, taču, tā kā pasaulē jau ir vairākas grupas ar šādu nosaukumu, tad grupas dalībnieki pievienoja vēl vienu burtu – *i* –, lai tādējādi atšķirtos no līdzīga nosaukuma grupām.

¹⁰ Svetonius, Caius. *Divus Claudius. De vitis Caesarum*. 26. Pieejams: <http://www.thelatinlibrary.com/suetonius/suet.claudius.html> [skatīts 15.03.2016.]

¹¹ Skat. 4. atsauci.

¹² Par šo dzejnieku nav nekādas informācijas, bet internetā ir atrodami vairāki viņa dzejoļi.

AVOTI

1. Acheron. 1992. *Ave Satanas. Rites of the Black Mass*. Pieejams: https://www.metal-archives.com/albums/Acheron/Rites_of_the_Black_Mass/575 [skatīts 12.01.2016.]
2. AkadTerm. *Mistērijas. Akadēmiskā terminu datubāze AkadTerm*. Pieejams: <http://termini.lza.lv/term.php?term=artefakts&lang=LV> [skatīts 12.02.2017.]
3. Cerberum. 2006. *Ave Satan. Spiritual Black Ritual*. Pieejams: https://www.metal-archives.com/albums/Cerberum/Spiritual_Black_Ritual/152158 [skatīts 14.01.2016.]
4. Corpus Christi. 2000. *Ave Domini. Saeculum Domini*. Pieejams: https://www.metal-archives.com/albums/Corpus_Christii/Saeculum_Domini/3131 [skatīts 16.01.2017.]
5. Dargonomel. 2013. *Ave Incanus. Varkulama*. Pieejams: <https://www.metal-archives.com/albums/Dargonomel/Varkulama/374435> [skatīts 15.01.2017.]
6. Dysangelium. 2014. *Ave Obscuritas Incarna. Thanatos Askēsis*. Pieejams: https://www.metal-archives.com/albums/Dysangelium/Thanatos_Askēsis/466083 [skatīts 14.02.2017.]
7. *Encyclopaedia Metallum*. Pieejams: <http://www.metal-archives.com> [skatīts 10.01.2016.]
8. Imperium Dekadenz. 2013. *Ave Danuvi. Meadows of Nostalgia*. Pieejams: https://www.metal-archives.com/albums/Imperium_Dekadenz/Meadows_of_Nostalgia/364383 [skatīts 15.01.2016.]
9. *Incarna (cWOD)*. Pieejams: [http://whitewolf.wikia.com/wiki/Incarna_\(cWOD\)](http://whitewolf.wikia.com/wiki/Incarna_(cWOD)) [skatīts 22.02.2017.]

10. Karne. 2017. Ave Patria, Morituri Te Salutant. *Symposium of Torments*. Pieejams: https://www.metal-archives.com/albums/Karne/Symposium_of_Torments/646698 [skatīts 28.05.2017.]
11. Mysteriis. 1999. Ave Mysteriis. *About the Cristian Despair*. Pieejams: https://www.metal-archives.com/albums/Mysteriis/About_the_Christian_Despair/5887 [skatīts 15.02.2017.]
12. Mysteriis. 2012. Ave Mysteriis II. *Hellsurrection*. Pieejams: <https://www.metal-archives.com/albums/Mysteriis/Hellsurrection/334264> [skatīts 15.02.2017.]
13. Samael. 2007. Ave. *Solar Soul*. Pieejams: https://www.metal-archives.com/albums/Wisdom/Sacra_Privata/226371 [skatīts 15.02.2017.]
14. Sargatanas. 2001. Ave Mors. *Knights of the Southern Cross*. Pieejams: https://www.metal-archives.com/albums/Sargatanas/Knights_of_the_Southern_Cross/423679 [skatīts 13.02.2017.]
15. Secrets She Kept. 2005. Ave Mortii: III. To Death, Embraced II. A Bid Farewell I. Not Worth Living. *Requiems to Midnight, Woe*. Pieejams: https://www.metal-archives.com/albums/Secrets_She_Kept/Requiems_to_Midnight%2C_Woe/68125 [skatīts 29.01.2017.]
16. Sleeping Majesty. Pieejams: https://www.metal-archives.com/bands/Sleeping_Majesty/3540346690 [skatīts 11.01.2017.]
17. Sleeping Majesty. Ave Shemhazazel. *Serpens Callidus – The Bloodline of the Fallen Angels*. Pieejams: https://www.metal-archives.com/albums/Sleeping_Majesty/Serpens_Callidus_-_The_Bloodline_of_the_Fallen_Angels/341507 [skatīts 11.01.2017.]
18. Vesen. 2011. Ave Nihil Part II. *Goat Carcass Rising*. Pieejams: https://www.metal-archives.com/albums/Vesen/Goat_Carcass_Rising/308631 [skatīts 28.01.2017.]
19. Wisdom. 2009. Ave Kadath. *Sacra Privata*. Pieejams: https://www.metal-archives.com/albums/Wisdom/Sacra_Privata/226371 [skatīts 15.02.2017.]

LITERATŪRA

1. Allett, Nicola. The extreme metal 'connoisseur'. *Heavy metal: controversies and countercultures*. T. Hjelm, K. Kahn-Harris, M. LeVine (eds.). Sheffield, Bristol : Equinox, 2013, 166–181.
2. Gusāns, Ingars. Svētku koncepts smagajā metālmūzikā. *Journal of Comparative Studies. Svētku fenomēns kultūrā*. A. Stankeviča, I. Kačāne, O. Kovzele (eds.). Daugavpils : Saule, 2016, 186–204.
3. Kahn-Harris, Keith. *Extreme Metal*. Oxford, New York : Berg, 2007.
4. Scott, Nial. Heavy metal and the deafening threat of the apolitical. *Heavy metal: controversies and countercultures*. T. Hjelm, K. Kahn-Harris, M. LeVine (eds.). Sheffield, Bristol : Equinox, 2013, 228–243.
5. Simsons, Bārbala. *Monstri un metaforas: ieskats šausmu literatūras pasaulē*. Rīga : Zvaigzne ABC, 2015.
6. Walser, Robert. *Running with the Devil*. Middletown : Wesleyan University Press, 1993.
7. Weinstein, Deena. *Heavy Metal: the music and its culture*. Da Capo Press, 2000.
8. Тахо-Годи. Аза. Античная гимнография: жанр и стиль. Античные гимны. Москва : МГУ, 1988, 5–56.

WORD FORM *AVE* IN THE TEXTS OF *BLACK METAL* MUSIC

SUMMARY

Word form *ave*, alongside different expressions in forms of art and cultural history, also occurs in metal music. The electronic resource *Encyclopaedia Metallum* is used as the text source. Songs containing *ave – hail, farewell* in the title are of a very different content, which cannot be determined based on the title. This research deals with 13 *black metal* songs, which titles do not contain the word form *Satan/Lucifer* in order to find digression from the most typical for this music style lyrical expression – glorification of evil. In the course of the analysis author has concluded that most of the songs confront with the society and its norms by poetizing Satanism and evil or dedicating songs to death, which is both inevitable and destructive. One of the inspiration sources are the works of H. Lovecraft. Some texts are kind of elitist (unclear, little-known word forms and content) or poetic, uncovering authors' attempts to outrun the traditional *black metal* subjects.